

Ahti Kuningas
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie: 19.02.2024 nr 9-1/474-1

Meie: 07.03.2024 nr 2-1/126-2

Tagasiside andmete valgele raamatule ning andmete ja tehisintellekti tegevuskavadele

Lugupeetud kantsler

Olete edastanud Siseministeeriumile andmete valge raamatu, tehisintellekti tegevuskava ning andmete tegevuskava avalikuks konsultatsiooniks. Siseministeerium peab oluliseks riigiüleste eesmärkide kokkuleppimist andmete ning tehisintellekti valdkonnas läbi eeltoodud kavade ning on andmete töörühma kaudu ka varem aktiivselt sisendit andnud nimetatud dokumentidesse.

Edastame täiendavad Siseministeeriumi seisukohad, millest mõningaid oleme ka varem edastanud, kuid millega ei ole seni arvestatud.

1. Üldised tähelepanekud

1.1. Varasemate tegevuskavade täitmine

Oleme oma tagasisides varem väljatoonud, et tegevuskavas peaks olema kajastatud ka varasemate tegevuskavade elluviimise ülevaade –millised planeeritud tegevused on ellu viidud, millised on olnud muudatused, kas tähtaegadest on kinni peetud.

Palume anda andmete juhtrühmas 2x aastas ülevaadet tegevuskava täitmisest.

2.2. Tegevuskavade tähtajad

Näeme, et tegevuskavades toodud tähtajad on väga ambitsioonikad, seejuures on mitmed tegevused toodud üle varasematest tegevuskavadest ehk neid ei ole suudetud ellu viia varasemal perioodil. Palume eelkõige üle vaadata tegevused, kus hetkel ei ole märgitud teisi valitsemisalasid vastutajatena, kuid kus täiendav kaasamine on kindlasti vajalik ning millega seoses ka teistel valitsemisaladel tekib tõenäoliselt ressursivajadus. Näiteks võib tuua tehisintellekti määruse rakendamise ning RIHAKese kasutuselevõtu. Palume lisada teised valitsemisalad ning arvestada kaasamisele kuluva ajaga tähtaegade määratlemisel.

2. Andmete valge raamat

2.1. Avaandmete väärindamine

Andmete valges raamatus tuleks käsitleda ka kaugseire ja satelliit tehnoloogia andmete väärindamist. Antud valdkond vajab kesksel võimestamisel peamiselt Maa-ameti ja siseturvalisuse valdkonnas Sisekaitseakadeemia kaugseire teadus- ja arenduskeskuse kaudu. Siseturvalisuse valdkonnas on andmete kasutamise potentsiaal väga kõrge ning hetkel on koostamisel kaugseire kontseptsioon. Täpsemad ettepanekud tegevuskava täiendamiseks saame teada anda 2025.aastal peale kontseptsiooni valmimist.

3. Andmete tegevuskava

- 3.1.*Julgeolekuohtude hindamine.* Andmete valge raamat mainib, et andmete avalikustamisel tuleb hinnata selle mõju julgeolekule. Sama teemat ei ole aga käsitletud tegevuskavas. Teeme ettepaneku lisada eraldi tegevusena: töötada välja raamistik, kuidas hinnata ja maandada andmete avalikustamisega tekkida võivaid julgeolekuohte. Vastutaja SIM, MKM, Riigikantselei, JUM. Eelarve vajalik täpsustada.
- 3.2.*RIHAKE* Palume lisada andmete tegevuskavasse eraldi tegevusena RIHAKese turvaprobleemi lahendamise, millele oleme varem korduvalt nii MKMi kui RIA tähelepanu juhtinud. SIM valitsemisalas ei ole jätkuvalt võimalik RIHAKEst kasutusele võtta peamiselt infoturbelistel kaalutlustel. Metaandmete kogumise viis RIHAKEs vajab teistsugust lahendust.
- 3.3.Eraldi tegevusena palume detailsemalt planeerida ELi andmemääruse siseriikliku rakendamise. Seejuures on heaks näiteks TI tegevuskavas toodud detailne kava AI määruse rakendamiseks.
- 3.4.Palume eraldi tegevusena lisada EL määruste rakendamise ka kõikides valitsemisalades. SIM valitsemisalas toob kaasa olulisemaid kulutusi tehisintellekti määruse rakendamise.
- 3.5.Koolituste läbiviimine. Tegevuskavas on toodud andmete valdkonna teemalised koolitused üldise tegevusena. Oleme varem soovinud litsentside (creative commons) teemalist koolitust ning ootame seda jätkuvalt.

4. Andmejälgija

- 4.1.Andmejälgija rakendamise seotud tegevused, sh andmejälgija kohustuslikuks muutmine, on tõstetud tehisintellekti tegevuskavasse, kuigi andmejälgija ei ole seotud tehisintellekti kasutusele võtmisega. Palume lisada teema tagasi andmete tegevuskavasse, kuna vastasel juhul võib jääb eksitav mulje, et andmejälgija peab kasutusele võtma ainult tehisintellekti süsteemides.
- 4.2.Andmejälgija tegevuste (eelkõige valitsemisalades teekaardi ja ressursivajaduse koondamine) tähtsajad vajavad täpsustamist, kuna sõltub oluliselt õigusliku aluse ulatusest.
- 4.3.Palume lisada uue tegevusena tähtsajaga Q2 2024 “andmejälgija uuendamine ning ootel andmejälgijate liidestamine“. Siseministeeriumi valitsemisala asutused on olukorras, kus oleme omalt poolt teinud arendused, et täita MKMi poolt seatud tingimusi 2023.a. lõppenud SF projektidele, kuid RIA ei ole valmis teenuseid liidestama. Seetõttu oleme olukorras, kus projekti tulemused ei ole rakendatud ning asutustele võib rakendada finantskorrektsiooni.
- 4.4.Ühe tegevusena on andmete tegevuskavasse lisatud andmejälgija protokollu uuendamine, mis on planeeritud 2024.a lõpu või 2025.a algusesse. Tegevus toob kaasa arendustegevust haldusalades, mistõttu ei ole tähtaeg realistlik. SIM valitsemisalas muudatusega kaasnevad kulud vajavad eelhinnangut sõltuvalt planeeritavate muudatuste ulatusest ja sisust.

5. Tehisintellekti tegevuskava

- 5.1.*Vähemalt ministeeriumite tasemel TI eest vastutava isik määramine.* Siseministeerium toetab ettepanekut AI vastutava isiku ametikoha rahastamiseks ministeeriumites. Palume täpsustada, kuidas jaotub tegevuskavas ette nähtud 1,5 miljonit valitsemisaladele. Siseministeerium näeb vajadust vähemalt ühe töökoha rahastuseks mahus ca 70 000 eurot aastas. AI määruse rakendamisega seoses tuleb kindlasti lähiaastatel arvestada olulise ressursivajadusega kõigis AI-d rakendavates valitsemisalades.

- 5.2.*Jätkusuutlikkus.* Lisaks AI süsteemide arendamisele tuleb kratikavas käsitleda ka jätkusuutlikkust. Kuigi SIM valitsemisalas on katsetatud mitmeid AI projekte, on üheks oluliseks takistuskiviks nende reaalsel rakendamisel olnud jätkusuutlikkuse tagamine, kuna iga AI süsteem vajab pidevat uuendamist ja treenimist. Riigiüleste lahenduste pakkumisel tuleb paralleelselt tegeleda keskse püsirahastuse leidmisega.
- 5.3.*AI määruse rakendamisega seotud tegevused.* Täname, et määruse rakendamisega seotud tegevused on väga selgelt lahti kirjutatud. Palume kaasata tegevustesse ka SIM, kuna suur osa määrusest keskendub õiguskaitse valdkonnale ning rahvusvahelise koostöö raames oleme juba vajalikke tugimaterjale välja töötamas.
- 5.4.*Riigipilve baasil ühise taristu arendamine ja pakkumine.* Palume ühise taristu vajaduste teekaardi loomisse kaasata ka teised valitsemisalad ning analüüsida riigipilve kõrval ka teisi alternatiive. Tehisintellekti arendamiseks vajaliku arvutusressursi tagamine on väga oluline vajadus ka Siseministeeriumi valitsemisalale, kes hetkel RITi teenuseid ei kasuta. Riigipilve teenused on seni olnud meie jaoks kallimad, kui oma taristu kasutamine. Samuti näeme, et arvestades maailmaturu hindasid, katab tegevuseks arvestatud 800 000 eurot vaid väikese osa riigiülesest vajadusest.
- 5.5.*Tehisintellekt, TI, AI, tehisaru või kratt?* Varasem tegevuskava on kratikava, personaalse riigi valge raamat räägib tehisarust, tegevuskavas on juttu tehisintellektist ning Tlst. Palume MKMi üleselt võtta kasutusele üks termin ning jääda selle juurde.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Krista Aas
varade asekanstler

Alli Murula 6125027
alli.murula@siseministeerium.ee